

EESTI PIMEDATE RAAMATUKOGU 2010. AASTA ARUANNE

EESSÕNA

Alates 2010. aasta 1. juunist Eesti Hoiuraamatukogu osakonnana tegutseva Eesti Pimedate Raamatukogu ülesandeks on valmistada, komplekteerida, säilitada ja teha kättesaadavaks heliraamatuid, -ajakirju, -ajalehti, punktkirjas ja elektroonilisi teavikuid ning puuteraamatuid nägemispuudega või mõne muu tavakirjas teksti lugemist takistava puudega lugejatele.

2010. aastal laenutati teavikuid vahetult raamatukogust, samuti posti ja raamatukogudevahelise laenutuse teel. Postikulud tasus raamatukogu. 2009. aastaga võrreldes suurenes laenutuste arv tänu posti teel saadetavate mittetagastatavate heliraamatute populaarsusele. Vahetult raamatukogust ning raamatukogudevahelise laenutuse teel laenutatavate teavikute hulk vähenes. Raamatukogu külastati 2010. aastal vähem kui 2009. aastal.

Laenutuses oli 2010. aasta lõpul 2626 nimetust heliraamatuid, 704 nimetust punktkirjas raamatuid ning 74 puuteraamatut. 2010. aastal valmistati 87 nimetust eesti- ja 5 nimetust venekeelseid heliraamatuid. Jätkati vanade ja väärtuslike magnetofonilintidel heliraamatute digiteerimist ning restaureerimist. Aasta jooksul digiteeriti ja restaureeriti 73 eesti- ja 9 venekeelset teost.

Punktkirjas trükiseid (v.a. õpikud ja töövihikud) valmistati 45 nimetust. Tartu Emajõe Kooli tellimusel ja rahastamisel valmistas raamatukogu 2010. aastal 8 punktkirjas õpikut ja töövihikut tavakoolide ning Tartu Emajõe Kooli pimedatele õpilastele.

Uusi heliteavikuid valmistati ja vanu audioraamatuid restaureeriti veidi vähem kui 2009. aastal. Punktkirjas trükitud materjalide üldarv vähenes, kuna Tartu Emajõe Kooli õpikute ja töövihikute tellimuse maht oli peaaegu poole võrra väiksem kui 2009. aastal.

2010. aastal tõhustati juurdepääsu elektroonilisele infole. Valmis Eesti Pimedate Raamatukogu uus ja täiendatud koduleht ning suurenes e-posti teel saadetavate elektrooniliste väljaannete valik.

Aruandeaasta suurimaks muudatuseks oli Eesti Pimedate Raamatukogu üleviimine Eesti Hoiuraamatukogu hoone remonditud ruumidesse aadressil Suur-Sõjamäe 44a ning filiaalset osakonnaks muutmine. Seoses struktuurimuutusega kadus direktori ametikoht ning see asendus osakonnajuhataja ametikohaga. Lisandus teabejuhi ametikoht.

Töötajad osalesid aruandeaastal erialastel koolitustel ning tutvustasid Eesti Pimedate Raamatukogu mitmesugustel üritustel ning meedias.

1 ORGANISATSIOON JA JUHTIMINE

1.1. STRUKTUUR

Aastal 1994 loodi tollase Eesti Pimedate Ühingu helistuudiost sihtasutus, mis tegevusvaldkondade liitmise tulemusel arendati Sihtasutuseks Eesti Pimedate Raamatukogu.

Alates 2001. aastast anti Sotsiaalministeeriumi vastutusalas olnud sihtasutus kultuuriministeeriumi vastutusalasse.

Vastavalt kultuuriministri 11. novembri 2003. aasta määrusele nr. 18, millega muudeti Eesti Hoiuraamatukogu põhimäärust, hakkas Eesti Pimedate Raamatukogu alates 1. jaanuarist 2004 tööle Eesti Hoiuraamatukogu filiaalina.

Vastavalt kultuuriministri 1. juuni 2010. aasta määrusele nr. 3 muutus Eesti Pimedate Raamatukogu Eesti Hoiuraamatukogu filiaalset osakonnaks. Alates 1. juunist teenindab varem Tallinnas Tondi 8a tegutsenud Eesti Pimedate Raamatukogu lugejaid uues asukohas Eesti Hoiuraamatukogu hoones Suur-Sõjamäe 44a.

Eesti Pimedate Raamatukogu paiknes aastaid rendipinnal Põhja-Eesti Pimedate Ühingu kuuluvas halvas seisukorras hoones. Eesti Hoiuraamatukogu hoones vabanes ühe rentnikuga lepingu lõpetamise järel sobiv pind ning Kultuuriministeerium otsustas kolida seni Tondil tegutsenud raamatukogu Eesti Hoiuraamatukogu hoonesse.

Seoses struktuurimuutusega kadus direktori ametikoht ning see asendus osakonnajuhataja ametikohaga. Lisandus teabejuhi ametikoht.

2010. aastal töötas Eesti Pimedate Raamatukogus 11 töötajat, neist 10 täistööajaga ning 1 poole kohaga. 3 töötajat olid nägemispuudega, 1 nägemispuude ja füüsilise puudega ning 2 füüsilise puudega. Ametis oli 3 raamatukogundusliku kõrgharidusega töötajat, samuti helikandjatel ning punktkirjas teavikute valmistajad. Töövõtulepingute alusel töötasid heliraamatute, -ajalehtede ja -ajakirjade tekstide esitajad (peamiselt näitlejad ja diktorid).

4. jaanuaril 2010 kinnitatud struktuur:

Direktor	1
Infotöötaja	3
Helistuudio juhataja	1
Helioperaator	1
Helioperaator-tehnik	1
Punktkirja toimetaja	1
Tekstitöötaja-arvutispetsialist	1
Tekstitöötaja	1
Abitööline	1
Kokku	11

1. juunil 2010 kinnitatud struktuur:

Osakonnajuhataja	1
Teabejuht	0,5
Infotöötaja	2
Helistuudio juhataja	1

Helioperaator	1
Helioperaator-tehnik	1
Punktkirja toimetaja	1
Tekstitöötaja	2
Abitööline	1
Kokku	10,5

1.2. TÖÖALANE KOOLITUS JA OSAVÕTT ERIALASTE ORGANISATSIOONIDE TÖÖST

Direktor (alates 1. juunist 2010. a. teabejuht) Priit Kasepalu esindas Eesti Pimedate Raamatukogu Euroopa Pimedate Liidu punktkirjaessee võistluse Eesti žüriis ja oli selle esimees.

Infotöötaja (alates 1. juunist 2010. a. osakonnajuhataja) Marja Kivihall on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu liige ja IFLA (International Federation of Library Associations and Institutions) tavakirjas teksti lugemist takistava puudega inimesi teenindavate raamatukogude sektsiooni Eesti Pimedate Raamatukogu poolne kontaktisik.

Infotöötaja Margit Orusaar on Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu erialaraamatukogude sektsiooni liige.

Punktkirjatoimetaja Avo Falkenberg on Haridus- ja Teadusministeeriumi juurde loodud punktkirjakomisjoni liige.

Osalemine konverentsidel, seminaridel, erialasel koolitusel, täiendõppe üritustel, näitustel, telesaadetes:

Punktkirja toimetaja Avo Falkenberg:

- 6. veebruaril Tallinna Heleni Koolis Eesti Pimekurtide Tugiliidu nõupidamisel „Punktkirjas õppematerjalid tavakoolis“.
- 24. märtsil ETV saate „2020“ salvestusel.
- 17. juunil Tartu Emajõe Kooli poolt korraldatud punktkirjaalasel seminaril, kus oli arutelu all punktkirja standard.

Tekstitöötaja Teet Karu:

- 17. juunil Tartu Emajõe Kooli poolt korraldatud punktkirjaalasel seminaril, kus oli arutelu all punktkirja standard.

Direktor/teabejuht Priit Kasepalu:

- 29. jaanuaril Eesti Tervishoiu Muuseumis näitusel „Nägemata nähtud maailm“.
- 6. veebruaril Tallinna Heleni Koolis Eesti Pimekurtide Tugiliidu nõupidamisel „Punktkirjas õppematerjalid tavakoolis“.
- 10. veebruaril Jüri Raamatukogus.
- 2. märtsil Tallinna Heleni Koolis Helen Kelleri 130. sünniaastapäeva aktusel.

- Ettekanne „Helen Kellerile mõeldes“.
- 24. märtsil ETV saate „2020“ salvestusel.
- 31. märtsil Tallinna Keskraamatukogus raamatukogutöötajatele suunatud koolituspäeval. Nägemispuudega inimeste abivahendite tutvustus.
- 20. aprillil Tallinna Tehnikaülikooli erivajaduste päeval.
- 18. mail kirjeldustõlkega etendusel „Kolm meest paadis“ Viljandis Ugala Teatris.
- 20. mail raamatukoguteemalisel infopäeval Pärnu Pimedate Ühingu.
- 1. juunil kohtumisel Arla Instituudi õpilastega Tallinnas Eesti Tervishoiu Muuseumis.
- 17. juunil Tartu Emajõe Kooli poolt korraldatud punktkirjaalasel seminaril, kus oli arutelu all punktkirja standard.
- 30. august-2. september tutvustustuuril Narva, Jõhvi, Võrumaa ja Põlva keskraamatukogudes.
- 1.-2. oktoobril Tallinna Puuetega Inimeste Tegevuskeskuses invamessil.
- 12. oktoobril Nägemispuudega Inimeste Kohtla-Järve Ühingu.
- 14. oktoobril Haapsalus Läänemaa Nägemisvaegurite Ühingu.
- 15. oktoobril Põhja-Eesti Pimedate Ühingu Eesti Keele Instituudi tutvustusüritusel.
- 21. oktoobril Tallinna Heleni Koolis skulptuuri üleandmisüritusel.
- 22. oktoobril Eesti Pimedate Raamatukogu poolt korraldatud ettelugemispäeva märkival lugejate konverentsil Kuressaares. Ettekanne „Pimedad - filateelia - numismaatika“.
- 26. oktoobril Eesti Pimedate Liidu juhatuse koosolekul, mis toimus Eesti Hoiuraamatukogus.
- 28. oktoobril Tallinna Heleni Koolis abivahendite tutvustusel. Intervjuu ajalehele „Maaleht“.
- 2. novembril Tartus Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu ja Ahhaa Keskuses näitusel „Nähtamatu näitus“.
- 12. novembril ETV2 saate „Batareja“ salvestusel.
- 24. novembril Viljandimaa Pimedate Ühingu.
- 28. novembril ETV saate „Saame kokku Tomi juures“ salvestusel.
- 29. novembril Pärnus MTÜ Fööniks infopäeval nägemise kaotanud inimestele.
- 1. detsembril Tallinna Puuetega Inimeste Koja teabepäeval.
- 3. detsembril Eesti Puuetega Inimeste Koja konverentsil „Puudega inimene täna ja tulevikus“.
- 17. detsembril Tallinnas Ahhaa Keskuses näituse „Nähtamatu näitus“ avamisel.

Infotöötaja/osakonnajuhataja Marja Kivihall:

- 29. jaanuaril Eesti Tervishoiu Muuseumis näitusel „Nägemata nähtud maailm“.
- 8.-12. veebruaril Oslos Norra Heli- ja Punktkirjaraamatute Raamatukogus. Ettekanne „Activity of the Estonian Library for the Blind“.
- 2. märtsil Tallinna Heleni Koolis Heleni Kellersi 130. sünniaastapäeva aktusel.
- 3. märtsil Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu kõnekoosolekul „Lugemise apoloogia“ ja Eesti Raamatukoguhoidjate Ühingu aastakoosolekul.
- 5. märtsil Eesti Lastekirjanduse Keskuse aastakoosolekul.
- 31. märtsil Tallinna Keskraamatukogu koolituspäeval. Ettekanne „Raamatukoguteenused nägemispuudega inimestele“.
- 7.-9. augustil Oslos IFLA 76. üldkonverentsi eelkonverentsil „With the Right to Read“.
- 22. oktoobril Eesti Pimedate Raamatukogu poolt korraldatud ettelugemispäeva märkival lugejate konverentsil Kuressaares.

- 26. oktoobril Eesti Pimedate Liidu juhatuse koosolekul, mis toimus Eesti Hoiuraamatukogus.
- Oktoober-november Tallinna Rahvaülikooli kirjanduskursusel „Trendid maailmakirjanduses IV“.

Tekstitöötaja Taimi Olmet:

- 29. jaanuaril Eesti Tervishoiu Muuseumis näitusel „Nägemata nähtud maailm“.
- 17. juunil Tartu Emajõe Kooli poolt korraldatud punktikirjaalasel seminaril, kus oli arutelu all punktikirja standard.

Infotöötaja Ülle Olt:

- 29. jaanuaril Eesti Tervishoiu Muuseumis näitusel „Nägemata nähtud maailm“.
- 5. märtsil Eesti Lastekirjanduse Keskuse aastakoosolekul.
- 18. mail kirjeldustõlkega etendusel „Kolm meest paadis“ Viljandis Ugala Teatris.

Infotöötaja Margit Orusaar:

- 18.-19. augustil Palmses teadusraamatukogude suveseminaril „Eesti digitaalse kultuuripärandi säilitamise arengusuunad ja põhimõtted“.
- 16. septembril Eesti Rahvusraamatukogus VI Infopoliitika foorumil „Mitu väravat on kombeks? Kultuuriportaalid Eestis“.

1.3. RAAMATUKOGU TUTVUSTAMINE JA KOOSTÖÖ TEISTE ASUTUSTEGA

Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustamisel on oluline osa teiste asutuste esindajate külaskäikudel raamatukogusse. Aasta jooksul toimunud külastused on andnud võimaluse tutvustada heliraamatute ja punktikirjas teavikute valmistamist ja laenutamist ning näidata Eesti Pimedate Raamatukogu kasutuses olevaid kaasageid remonditud ruume.

Külastused:

- 1. aprillil Jüri Gümnaasiumi 9. klassi õpilased.
- 11. juunil Tartu Emajõe Kooli direktor Arvo Pattak.
- 15. juunil Läänemaa Nägemisvaegurite Ühingu liikmed.
- 14. septembril Tallinna Keskraamatukogu töötajad Anneli Kengsepp, Ivika Türkson ja Kertu Sillaste.
- 1. oktoobril Euroopa Pimedate Liidu president lord Colin Low, Monica Lõvi, Anne-Mall Kroon, Ago Kivilo.
- 4. oktoobril Pärnu Pimedate Ühingu liikmed.
- 8. oktoobril Tallinna Ülikooli sotsiaaltöö üliõpilased Põhja-Eesti Pimedate Ühingu poolt korraldatud valge kepi päeva tähistava ürituse raames.
- 13. oktoobril Põhja-Eesti Pimedate Ühingu juhatuse liikmed.
- 21. oktoobril Tallinna Puuetega Inimeste Koja vabatahtlik Ungarist Renata Toth, Kai Raku Eesti Erinoorsootöö Ühingust noOR, Tauno Asuja Tallinna Puuetega Inimeste Kojast.
- 26. oktoobril Eesti Pimedate Liidu juhatuse liikmed.
- 2. novembril ajakirja „Raamatukogu“ peatoimetaja Ene Riet.
- 4. novembril Eesti Keele Instituudi töötajad Indrek Hein ja Meelis Mihkla.

2010. aastal kajastati Eesti Pimedate Raamatukogu tegevust ka meedias.

Artiklid Eesti Pimedate Raamatukogust:

- Стоякина, Ольга. Библиотека для слепых: правила переноса.- День за днём, 8 марта 2010
- Tammeorg, Teele. Pimedate raamatukogu koliti takistusriba taha.- Eesti Päevaleht, 19. mai 2010
- Kasepalu, Priit. Eesti Pimedate Raamatukogul uus asukoht.- Videvik, 10. juuni 2010
- Kallas, Ene. Vaegnägijate ja pimedate lugemiskonverents jõuab Kuressaarde.- Meie Maa, 9. oktoober 2010
- Kasepalu, Priit. Eesti ei ole vaid Tallinn.- Videvik, 14. oktoober 2010
- Pimedate lugemiskonverentsil tutvustatakse eurole üleminekut.- Saarte Hääl, 21. oktoober 2010
- Raku, Kai. noOR külas Eesti Pimedate Raamatukogul.
<http://www.erinoor.ee/uudised/noor-kulas-estti-pimedate-raamatukogul>
- Peucker, Doris. Lugeja kiri: Ettelugemispäeva konverents.- Saarte Hääl, 27. oktoober 2010
- Peucker, Doris. Ettelugemispäeva tähistati konverentsiga.- Meie Maa, 29. oktoober 2010
- Kasepalu, Priit. Tutvustustuur keskraamatukogudes.- Raamatukogu (2010) 6
- Kivihall, Marja. Eesti Pimedate Raamatukogul uus asukoht.- Raamatukogu (2010) 6

2010. aastal toimus tulemuslik koostöö teiste raamatukogude ja muude asutuste ning organisatsioonidega.

31. märtsil korraldas Tallinna Keskraamatukogu oma töötajatele koolituspäeva, mille eesmärgiks oli info jagamine erivajadustega inimeste kohta. Eesti Pimedate Raamatukogu töötajad Priit Kasepalu ja Marja Kivihall andsid üritusel oma panuse, tutvustades nägemispuudega inimeste abivahendeid ja nende suunatud raamatukoguteenuseid.

22. oktoobril korraldati koos Saare Maakonna Keskraamatukogu ja Saaremaa Pimedate Ühinguga ettelugemispäeva tähistav lugejate konverents. Ettekanded hõlmasid selliseid teemasid: nägemispuudega inimeste raamatukoguteenindus Saaremaal, nägemispuudega saarlased läbi aegade, filateelia ja numismaatika pimedate inimese harrastusena, raamatute ettelugemine Saaremaa Pimedate Ühingus. Kirjanik Lembit Uustulnd rääkis meremeheks ja kirjanikuks olemisest. Saarlanna Doris Peucker esitas oma luulet. Huvilised said tutvuda nägemispuudega inimestele valmistatud raamatute ja filateeliaekspositsiooniga „Nägemata nähtud maailm“ ning Saare Maakonna Keskraamatukoguga.

15.-30. oktoobril oli seoses ettelugemispäevaga Tallinna Keskraamatukogu kodulehel väljas Eesti Pimedate Raamatukogu tutvustav info. Huvilised said keskraamatukogu kodulehe vahendusel kuulata helilõike kuuest Eesti Pimedate Raamatukogus valmistatud heliraamatust.

Novembris algas koostöö Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukoguga. Sihtasutuse Archimedes programmi Primus raames ja Euroopa Liidu Euroopa Sotsiaalfondi toetusel helindatakse Tallinnas ja Tartus eesti- ja võõrkeelseid õppematerjale nägemispuudega üliõpilastele. Õppematerjale valitakse ja salvestatakse erivajadustega üliõpilaste tellimuste põhjal. Heliraamatute sisselugejateks on peamiselt tudengid. Raamatud salvestatakse mp3 formaadis vabavaralise tarkvara Audacity abil. Tallinna Ülikooli Akadeemiline Raamatukogu

teeb valminud heliraamatud erivajadustega üliõpilastele kättesaadavaks mittetagastatavana. Kokkuleppe kohaselt annetas akadeemiline raamatukogu valminud heliraamatud Eesti Pimedate Raamatukogule säilitamiseks ja laenutamiseks. 2010. aastal täienes meie kogu 3 kuulderaamatute projekti raames salvestatud heliraamatu võrra.

2011. aastal on kavas koostöö jätkamine Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukoguga ja samalaadse koostöö alustamine Tartu Ülikooli Raamatukoguga, kes samuti osaleb Primus programmis.

Detsembris saadeti koostöös MTÜ-ga Jumalalaegas Eesti Pimedate Raamatukogu lugejatele ja abivahendikeskuse Silmalaegas klientidele jõulukaardid.

Kogudes olevaid teavikuid, eriti puuteraamatuid, anti 2010. aastal eksponaatideks näituste ja muude ürituste tarbeks MTÜ-le Kakora, Tallinna Keskraamatukogule, Võrumaa Keskraamatukogule, Tallinna Ülikoolile.

2010. aastal tegi Eesti Pimedate Raamatukogu teabejuht Priit Kasepalu aktiivset tutvustustööd nii pimedate ühingutes kui raamatukogudes üle Eesti. 2009. aastal püstitatud eesmärk – tutvustada Eesti Pimedate Raamatukogu tegevust raamatukogutöötajatele – täideti suures osas. Sellealane tutvustustöö jätkub 2011. aastal.

Oluline on levitada infot raamatukogust ka sotsiaaltöötajatele. Üksikute hooldekodude sotsiaaltöötajatega on kontaktid olemas, kuid oleks vaja teha laiemat teavitustööd selleks, et info raamatukogust jõuaks sotsiaaltöötajate vahendusel nendeni, kellel on vajadus pimedate raamatukogu teenuste järele.

2 KOGUD

Aasta 2010 lõpul oli laenutuses

- heliraamatuid 6293 eksemplari;
- punktkirjas raamatuid 2478 eksemplari;
- tavakirjas raamatuid 353 eksemplari;
- puuteraamatuid 74 eksemplari

2009. aastaga võrreldes vähenes heliraamatute eksemplaride arv. 2010. aastal kanti 1469 eksemplari maha seoses laenutuseksemplaride arvu vähendamise kolmelt kahele. Samuti kanti maha aasta jooksul digiteeritud ja restaureeritud heliraamatute kassetidel olevad eksemplarid. 2010. aastal lisandus kogusse 1048 heliraamatute eksemplari.

Aastal 2010 on valmistatud:

- eestikeelseid heliraamatuid 87 nimetust – 1231 originaaltundi;
- venekeelseid heliraamatuid 5 nimetust – 76 originaaltundi;
- digiteeritud ja restaureeritud eesti- ja venekeelseid heliraamatuid 82 nimetust - 1097 originaaltundi;
- heliajalehti ja -ajakirju 425 originaaltundi;
- punktkirjas trükiseid (välja arvatud õpikud ja töövihikud) 45 nimetust – 8022 punktkirjalehekülge originaalteksti;

- punktkirjas õpikuid ja töövihikuid 8 nimetust – 2183 punktikirjalehekülge originaalteksti;
- raamatukogus koostatud nägemispuudega inimeste elu kajastavat heliajakirja „Epüfon“ 10 numbrit.

Kogu täiendati lisaks raamatukogus valmistatud teavikutele ka heliraamatute ostmise teel. Ostudest enamiku moodustasid venekeelsed heliraamatud, mis hangiti kauplustest. 2010. aastal saadi teiste riikide pimedate raamatukogudest raamatuvahetuse teel annetusena nii eesti- kui venekeelseid heliraamatuid. Suur osa annetatud heliraamatuid laekus Võrust Pimedate Infoühingust Helikiri. Põhja-Eesti Pimedate Ühingult saadi heliraamatuid vabatahtlike lugejate esituses. Tallinna Ülikool ja MTÜ Kakora annetasid pimedate raamatukogule puuteraamatuid, Eesti Pimekurtide Tugiliit kinkis 1 punktikirjas raamatu.

2010. a. jätkus raamatuvahetus välisriikide pimedate raamatukogudega. Vene- ja eestikeelseid heliraamatuid saadeti välisraamatukogudele 155 nimetust, vastu saadi 73 eesti-, vene-, soome-, inglise- ja saksakeelset nimetust.

Välisraamatukogudele annetatud heliraamatute arv:

- Soome - 66 venekeelset nimetust;
- Norra - 21 venekeelset nimetust;
- Rootsi - 3 eesti- ja 8 venekeelset nimetust;
- Austraalia - 18 venekeelset nimetust;
- Läti - 14 venekeelset nimetust;
- Leedu - 14 venekeelset nimetust;
- Venemaa - 11 venekeelset nimetust.

Välisraamatukogudest saadud heliraamatute arv:

- Läti - 9 venekeelset nimetust;
- Venemaa - 16 venekeelset nimetust;
- Soome - 23 vene-, 10 eesti-, 6 soome-, 4 inglise-, 3 saksakeelset nimetust;
- Rootsi - 2 eestikeelset nimetust;

Tänu raamatuvahetusele välisraamatukogudega täienes eelkõige venekeelsete heliraamatute kogu. Lugejate soove arvestades hangiti raamatuvahetuse kaudu heliraamatuid teisteski võõrkeeltes.

Heliraamatutena salvestatavate ja punktkirjas trükitavate raamatute valiku põhimõtted:

- jälgitakse, et raamatud vastaksid võimalikult erinevale maitsele ja huvitaksid võimalikult paljusid lugejaid;
- arvestatakse lugejate konkreetsete soovidega;
- arvestatakse koolides (ka kõrgkoolides) soovitatava ilukirjandusega;
- arvestatakse temaatilise kirjanduse mitmekülgse valiku pakkumisega;
- edastatakse nägemispuudega inimeste elu käsitlevat kirjandust;
- edastatakse kaasaegset väärtkirjandust, mille üle otsustatakse ajakirjanduses ilmunud retsensioonide või läbiloetud raamatute põhjal.

3 LUGEJATEENINDUS

Kasutuseeskirjas on sätestatud, et raamatukogu teenindab helikandjatel, punktkirjas ja elektrooniliste teavikute laenutamisel nägemispuudega või mõne muu tavakirjas teksti lugemist takistava puudega inimesi ning nägemispuudega inimeste tegevust, rehabiliteerimist ja õpetamist käsitlevate tavakirjas materjalide laenutamisel kõiki soovijaid. Kui lugeja on nägemispuudega või mõne muu tavakirjas teksti lugemist takistava puudega, annab ta allkirjastatud kinnituse lugejakaardile.

Teavikuid laenutati vahetult raamatukogust, samuti posti ja raamatukogudevahelise laenutuse teel.

Aastal 2010 oli:

- raamatukogu kasutajaid 485;
- heliajalehtede ja –ajakirjade posti teel laenajaid 227;
- elektrooniliste heliajalehtede ja –ajakirjade saajaid 81;
- posti teel teenindatavaid raamatukogusid jt. organisatsioone 8;
- laenutusi 14 719, sealhulgas laenutusi raamatukogudevahelise laenutuse teel 199;
- külastusi 968.

Raamatukogu oli avatud neljal päeval nädalas esmaspäevast neljapäevani a 6 tundi.

2010. aastal registreeriti Eesti Pimedate Raamatukogus 58 uut lugejat. Mittetagastatavate heliraamatute laenutused moodustasid laenutuste üldarvust suure osa – 9519.

Põhja-Eesti Pimedate Ühingu palvel alustas novembris ühingu majas Tallinnas Tondi 8a tööd pimedate raamatukogu laenutuspunkt. Laenutuspunktis töötas kord nädalas kaks tundi Eesti Pimedate Raamatukogu töötaja, kes võttis vastu tagastamisele kuuluvaid teavikuid ning andis välja lugejate poolt varem tellitud raamatuid. Tondi 8A laenutuspunktis registreeriti novembrist detsembrini 21 külastust. Raamatukogu külastati kohapeal 947 korda.

Külastuste arv langes võrreldes 2009. aastaga, kuna paljud lugejad eelistasid tellida posti teel mittetagastatavaid heliraamatuid. Arvesse tuleb võtta ka seda, et raamatukogu oli kolimise tõttu terve maikuu suletud ning lugejaid ei teenindatud.

Raamatute tellimine raamatukogudevahelise laenutuse kaudu vähenes seoses võimalusega saada raamatukogust mittetagastatavaid heliraamatuid. 2010. aastal tellis RVL-i teel kirjandust 8 raamatukogu, hooldekodu ja pimedate ühingut Eestis. Laenutuste arv oli 199. Aktiivseimad neist olid Tartu Emajõe Kooli Raamatukogu, Väike-Maarja Valla Raamatukogu, Viljandi Keskraamatukogu. RVL-i kaudu sujus koostöö ka välisriikide pimedate raamatukogudega. Punktkirjas raamatuid tellis Soome Celia raamatukogu ning Peterburi pimedate raamatukogust saadi punktkirjas venekeelseid raamatuid ja ajakirju.

CD-del heliraamatuid valmistatakse lisaks laenutuseksplaridele ka mittetagastatavatena, heliajalehti ja –ajakirju aga vaid mittetagastatavatena. Neid saadeti lugejatele posti teel 1 kord 2 nädala järel. Heliajakirjanduse plaadile salvestati kõik 2 nädala jooksul valminud või ostetud eestikeelsed heliajalehed ja –ajakirjad. Venekeelsed heliajakirjanduse plaadid saadeti lugejatele kord kuus. Mittetagastatavate heliteavikute kasutusõigus kehtib 30 päeva.

Teavikute posti teel lugejatele saatmine ja lugejatelt raamatukogule tagastamine on lugejatele tasuta. Raamatukogu tasub postikulud. Need olid 2010. aastal 91 000 krooni.

Raamatukogu saatis omavalmistatud või Pimedate Infoühingult Helikiri ostetud teavikuid Tartu Oskar Lutsu nimelisele Linnaraamatukogule ja Pärnu Keskraamatukogule, kes korraldavad kohapeal nende laenutamist Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu raamatukogu ja Pärnu Pimedate Ühingu raamatukogu kaudu.

Raamatukogus igakuiselt koostatav saabunud raamatute nimestik „Raamatututvustaja“ salvestati CD-dele ja saadeti lugejatele posti teel. Samuti saadeti soovijatele „Raamatututvustaja“ elektrooniline variant e-kirja teel.

4 HELIKANDJATEL TEAVIKUTE VALMISTAMINE

Eesti Pimedate Raamatukogus valmistatakse heliraamatuid, -ajalehti ja -ajakirju DAISY (Digital Accessible Information System) standardi järgi, kasutades tarkvara Plectalk Recording Software.

Uute toodetud heliraamatute maht originaaltunde arvestades oli suurem kui 2009. aastal. Eestikeelseid heliraamatuid valmistati 5 nimetuse võrra rohkem, venekeelseid heliraamatuid aga 6 nimetuse võrra vähem kui 2009. aastal.

2010. aastal digiteeriti ja restaureeriti Eesti Pimedate Raamatukogus 41 nimetust heliraamatuid. Soomest Celia raamatukogust saadi 26 nimetust ning Pimedate Infoühingult Helikiri 15 nimetust digiteeritud ja restaureeritud heliraamatuid. Digiteerimistööd jõuti vähem teha kui 2009. aastal.

Heliajalehtede ja -ajakirjadena salvestati järgmisi väljaandeid: „Videvik“, „Terviseleht“, „Zdorovje dlja vseh“, „Elukiri“, „Eesti Naine“, „Eesti Loodus“, „Kodutohter“. Lisaks tehti CD-del huvilistele kättesaadavaks Lõuna-Eesti Pimedate Ühingu kohalikke saateid.

2010. aastal lisandus 7 uut sisselugejat. 6 esitajat salvestasid tekste kodus arvuti või DAISY-salvestajaga.

5 PUNKTKIRJAS TEAVIKUTE VALMISTAMINE

2010. aastal Eesti Pimedate Raamatukogus valmistatud punktkirjas teavikutest moodustasid valdava osa ilukirjanduse sh. lastekirjanduse hulka kuuluvad raamatud. Nendest paljud olid koolides kohustuslikud või soovituslikud. Punktkirjas ilukirjanduslik toodang oli suurem kui 2009. aastal. Lisaks ilukirjandusele anti välja punktkirjas Eesti Pimedate Liidu infolehte „Valguse Kaja“.

Tartu Emajõe Kooli tellimusel ja rahastamisel toimetati ja trükiti 8 punktkirjas õpikut ja töövihikut tavakoolides ning Tartu Emajõe Koolis õppivatele pimedatele õpilastele. Võrreldes 2009. aastaga vähenes punktkirjas valmistatavate õpikute ja töövihikute maht peaaegu poole võrra. Sellele vaatamata oli õppematerjalide toimetamine töömahukas, kuna 7 neist olid saksakeelsed.

Aasta jooksul tehti koostööd Tallinna Ülikooli tööõpetuse osakonnaga, kelle tellimusel trükiti üliõpilaste valmistatud puuteraamatute jaoks kilelehtedele 23 lehekülge punktkirjas teksti ning Eesti Vabaõhumuuseumisse mineva väljaande tarbeks 83 lehekülge punktkirjas teksti. Endiselt olid punktkirjas raamatute põhilisteks laenajateks õpilased. Vaid üksikud täiskasvanud laenasid punktkirjas materjale.

6 JUURDEPÄÄS ELEKTROONILISELE TEABELE

Kõnesüntesaatori abil arvutit kasutavatel nägemispuudega inimestel on interneti kasutamine tavapärasest keerukam – ekraanilugeja ei loe pilte ega graafilist kujundust ning üleminekul ühelt lingilt teisele loeb kõik ekraanil olevad linkide pealkirjad.

Nägemispuudega arvutikasutajatele edastati kõnesüntesaatoriga kuulamiseks või suurendusprogrammiga lugemiseks ajalehtede „Eesti Päevaleht“, „Postimees“ ja „Õhtuleht“ numbrite elektroonilisi tekstiversioone. 2010. aastal lisandusid eelmainitud väljaannetele ajalehed „Terviseleht“ ja „Videvik“ ning ajakirjad „Eesti Loodus“, „Kodutohter“, „Elukiri“, „Eesti Naine“. Nende väljaannete tekstiversioone saadeti soovijatele e-posti teel. 2010. aastal tehti huvilistele elektroonilisel kujul kättesaadavaks Eesti Pimedate Raamatukogusse saabunud raamatute nimestik „Raamatututvustaja“ ning raamatukogus koostatav väljaanne „Epüfon“. 2009. aastaga võrreldes suurendati elektrooniliselt kättesaadavate ajalehtede ja ajakirjade valikut. Aasta algul oli elektrooniliste väljaannete tellijaid 62, aasta lõpul aga 81.

Eesti Pimedate Raamatukogu uuendatud ja täiendatud koduleht tehti lugejatele kättesaadavaks 2010. aasta märtsis. Uuel kodulehel on huvilistel võimalus sirvida raamatukogus olevate teavikute nimestikku sh. uudiskirjanduse nimestikku ning valida välja endale meelepärased raamatud. Raamatusoove saab elektrooniliselt esitada kodulehel olevate tellimisvormide kaudu. Muuhulgas on täiendatud ka ingliskeelset infot raamatukogu kohta. Eesti Pimedate Raamatukogu kodulehte külastati 2010. aastal 59525 korda.

Eesti Pimedate Raamatukogu osales koostööpartnerina Põhja-Eesti Pimedate Ühingu projektis „Teabetekstide ja heliraamatute audiosüsteem nägemispuudega inimestele“. Selle projekti eesmärgiks oli arendada edasi varem loodud süsteemi, mis võimaldab nägemispuudega lugejatele veebipõhise juurdepääsu ajalehtede, ajakirjade ja raamatute sünteeshäälega ning inimhäälega loetud versioonidele. Projekt lõppes 2010. aasta juunis.

Põhja-Eesti Pimedate Ühingu projekti tulemusel loodud süsteemi ei ole võimalik arendada heliraamatute allalaadimist võimaldavaks süsteemiks. Lugejate huvist lähtudes alustas Eesti Pimedate Raamatukogu 2010. aasta oktoobris heli- ja elektrooniliste teavikute allalaadimist võimaldava veebikeskkonna loomist.

7 FINANTS- JA MAJANDUSTEGEVUS

Eesti Pimedate Raamatukogu finants- ja majandustegevus on kajastatud Eesti Hoiuraamatukogu 2010. aasta aruande 5. alajaotuses.

8 TEGEVUSKAVA 2011. AASTAKS

Aastal 2011:

- valmistatakse heliraamatuid 2010. aasta mahus;
- jätkatakse vanade ja väärtuslike heliraamatute digiteerimist ja restaureerimist;
- jätkatakse heli- ja elektrooniliste teavikute allalaadimist võimaldava veebikeskkonna loomist;
- jätkatakse raamatuvahetust teiste riikide pimedate raamatukogudega ja otsitakse uusi koostööpartnereid;

- jätkatakse koostööd Tallinna Ülikooli Akadeemilise Raamatukoguga ning alustatakse koostööd Tartu Ülikooli Raamatukoguga Primus programmi kuulderaamatute projekti raames;
- jätkatakse koostööd Pimedate Infoühinguga Helikiri heliteavikute internetis kättesaadavaks tegemisel;
- otsitakse uusi teksti esitajaid ja katsetatakse nende esitust;
- valmistatakse punktkirjas teavikuid 2010. aasta mahus;
- korrastatakse tavakirjas teavikute kogu;
- täiendatakse kogu nägemispuudega inimestele kohandatud st. kirjeldustõlkega varustatud filmidega;
- uuritakse DAISY täistekstraamatute valmistamise tehnoloogiat ning korraldatakse sellealane koolitus koostöös Soome Celia raamatukogu spetsialistidega;
- alustatakse 2012. aasta IFLA 78. üldkonverentsi Tallinnas toimuva eelürituse ettevalmistamist;
- tutvustatakse osakonna tööd kohtumistel maakondade nägemispuudega inimestega, raamatukogu- ja sotsiaaltöötajatega;
- tutvustatakse Eesti Pimedate Raamatukogu tööd meedias.